

Metsätalouden perinnekulttuurin suojelu –hanke 16.8.2007
FIMOS 111929
Airi Matila

METSIIEN ARVOKKAIDEN KOHTEIDEN SUOJELU JA KORVAUKSET SUOMESSA

Muistio on osa Metsätalouden perinnekulttuurin suojelu ja käytännön sovellutukset –hanketta, jota toteutetaan Suomen ja Viron yhteistyönä. Hanke saa rahoitusta Euroopan aluekehitysrahastosta (EAKR) ja se toteuttaa Etelä-Suomen ja Viron INTERREG III A -ohjelmaa. Hanke kestää vuoden 2007 loppuun saakka.

Sisältö:

1. Metsäluonnon arvokkaat elinympäristöt
2. Arvokkaiden elinympäristöjen säilyttämisen korvaukset maanomistajille

1. Metsäluonnon arvokkaat elinympäristöt

Arvokkaat elinympäristöt poikkeavat ympäröivästä metsäluonnosta monin tavoin. Vaateliaita, harvinaisia ja uhanalaisia lajeja esiintyy niissä todennäköisesti. Arvokkaiden elinympäristöjen säilyminen on tärkeää, jotta lajiston elinmahdollisuudet talousmetsissä säilyisivät.

Arvokkaat elinympäristöt suositellaan jätettäväksi käsittelyjen ulkopuolelle tai niitä käsitellään varovasti niiden erityispiirteitä korostaen. Käsittelemättömyys edistää monimuotoisuudelle tärkeän lahoppuun muodostumista arvokkaisiin elinympäristöihin, mikä entisestään lisää niiden luonnonarvoja. Avoimuudelle ja valoisuudelle ominaisissa arvokkaissa elinympäristöissä suositellaan näitä ominaisuuksia ylläpitäviä hakuja.

Talousmetsien arvokkaita elinympäristöjä ovat

- metsälain erityisen tärkeät elinympäristöt
- luonnonsuojelulain suojellut luontotyyppit
- metsäsertifiointin harvinaiset elinympäristöt
- muut arvokkaat elinympäristöt.

1.1 Metsälain erityisen tärkeät elinympäristöt (METE)

Metsälain erityisen tärkeät elinympäristöt luetellaan metsälain 10 §:ssä:

- Lähteiden, purojen, norojen ja pienten lampien välittömät lähiympäristöt
- Ruoho- ja heinäkorvet, saniaiskorvet sekä lehtokorvet ja Lapin läänin eteläpuoliset letot
- Rehevät lehtolaikut
- Ojittamattomien soiden pienet kangasmetsäsaarekkeet
- Rotkot ja kurut
- Jyrkänteet välittömine alusmetsineen
- Kitu- ja joutomaiden hietikot, kalliot, kivikot, louhikot, vähäpuustoiset suot ja rantaluhdat

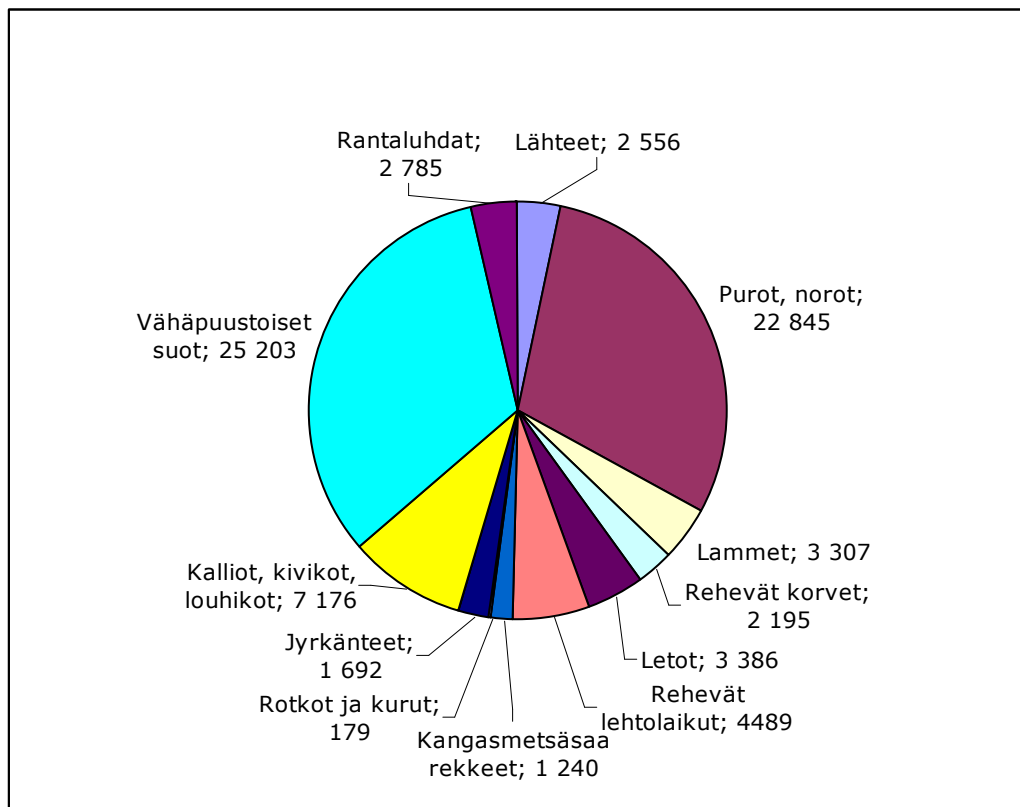

Metsätalouden perinnekulttuurin suojelu –hanke 16.8.2007
FIMOS 111929
Airi Matila

Erityisen tärkeät elinympäristöt ovat luonnontilaisia tai luonnontilaisen kaltaisia sekä ympäristöstään selvästi erottuvia. Niiden ominaispiirteitä ei saa muuttaa. Metsänomistaja on velvoitettu ottamaan ne huomioon metsätalouden toiminnassa.

Metsäkeskukset ovat lähettäneet metsänomistajille kartta- ja kuvailutiedot heidän metsistään löytyneistä erityisen tärkeistä elinympäristöistä. Tietoja ei luovuteta ulkopuolisille ilman metsänomistajan lupaa. Yksityismailla sijaitsee 117 000 METE-kohdetta, joiden pinta-ala oli 77 000 hehtaaria (tiedot 1.6.2006).

Metsälakikohteiden jakauma elinympäristöittäin hehtaarien mukaan:

Kohteen ominaispiirteiden säilyttämisestä aiheutuvaan taloudelliseen menetykseen voi hakea kestävän metsätalouden rahoituslaissa säädettyä metsätalouden ympäristötukea. Vaihtoehtoisesti metsäkeskuksen myöntämällä poikkeusluvalla kohdetta on mahdollista käsitellä niin, että taloudellinen menetys jää vähäiseksi.

Lähteet:

<http://www.metsavastaa.net/index.cfm?docID=6477>

1.2 Luonnonsuojelulain suojellut luontotyypit

Luonnonsuojelulain suojellut luontotyypit luetellaan luonnonsuojelulain 29 §:ssä:

- Luontaisesti syntyneet, merkittäviltä osin jaloista lehtipuista koostuvat metsiköt
- Pähkinäpensaslehdot
- Tervaleppäkorvet
- Luonnontilaiset hiekkarannat
- Merenrantaniityt
- Puuttomat tai luontaisesti vähäpuustoiset hiekkadyynit

Metsätalouden perinnekulttuurin suojelu –hanke 16.8.2007
FIMOS 111929
Airi Matila

- Katajakedot
- Lehdesniityt
- Avointa maisemaa hallitsevat suuret yksittäiset puut ja puuryhmät.

Luonnonsuojelulain luontotyyppit ovat harvinaisia ja usein pinta-alaltaan pieniä kohteita. Luontotyyppin rajauspäätöksessä selvitetään luontotyyppin tilaa, ominais- ja erityispiirteitä sekä rajausta. Päätös annetaan tiedoksi alueen omistajille ja haltijoille. Siitä kuulutetaan myös kunnan ilmoitustaululla. Päätöksestä voi valittaa hallinto-oikeuteen.

Lähteet:

<http://www.ymparisto.fi/default.asp?contentid=34221&lan=fi>

<http://www.ymparisto.fi/default.asp?node=473&lan=fi>

1.3 FFCS-metsäsertifiointin harvinaiset tai harvinaistuneet elinympäristöt

Metsäsertifiointijärjestelmillä osoitetaan, että metsiä hoidetaan ja käytetään kestävästi. Suomessa yleisin sertifiointijärjestelmä on FFCS (Finnish Forest Certification System), jonka mukaan on sertifioitu 95 prosenttia talousmetsien pinta-alasta. Lisäksi käytössä on FSC –järjestelmä (Forest Stewardship Council), jolla on sertifioitu alle prosentti talousmetsien pinta-alasta.

Kriteerissä 10 mainitaan harvinaiset tai harvinaistuneet elinympäristöt, joita ovat

- Tulvametsät ja metsäluhdat
- Korvet
- Letot Lapin läänissä
- Paisterinteet ja supat
- Vanhat metsät

Nämä elinympäristöt ovat luonnontilaisia, pinta-alaltaan enintään yhden hehtaarin suuruisia, maastossa selvästi havaittavia ja tunnistettavissa olevia. Toimenpiteissä säilytetään elinympäristöjen biologista monimuotoisuutta luonnehtivat tärkeimmät ominaisuudet.

Lähteet:

<http://www.ffcs-finland.org/>

www.pefc.org

1.4 Muut arvokkaat elinympäristöt

Muut arvokkaat elinympäristöt ovat kohteita, jotka eivät täytä metsä- ja luonnonsuojelulain tai metsäsertifiointin vaatimuksia. Niissä on monimuotoisuudelle tärkeitä rakennepiirteitä kuten lahopuita, järeitä haapoja, jaloja ja muita lehtipuita sekä palanutta puuta. Muita arvokkaita elinympäristöjä ovat myös hakamaat, metsäniityt ja ruohoiset suot.

Tällaiset kohteet metsänomistajan suositellaan säilyttävän omaehtoisesti korvauksetta.

2. Arvokkaiden elinympäristöjen säilyttämisen korvaukset maanomistajille

2.1 Metsätalouden ympäristötuki

Metsätalouden perinnekulttuurin suojelu –hanke 16.8.2007
FIMOS 111929
Airi Matila

Metsänomistaja voi saada ympäristötukea, jolla korvataan ensisijaisesti metsälain erityisen tärkeiden elinympäristöjen ominaispiirteiden säilyttämisen kustannuksia.

Metsätalouden ympäristötuki muuttuu vuonna 2008, ohessa esitetään tilanne 16.8.2007. Ympäristötukea haetaan metsäkeskuksesta. Tuen myöntäminen edellyttää, että elinympäristön hakkuuarvo on yli 4000 euroa tai yli neljä prosenttia metsänomistajan samassa kunnassa olevan metsän hakkuuarvosta. Jos hakkuuarvo ei ylitä näitä rajoja, haitta on vähäinen ja kuuluu metsänomistajan omavastuuseen.

Metsänomistajan ja metsäkeskuksen välinen ympäristötukisopimus on voimassa 10 vuotta kerrallaan. Korvaus maksetaan yhdellä kertaa sopimuskauden alussa ja se on verotonta tuloa. Alue jää metsänomistajan omistukseen ja sopimus merkitään kiinteistörekisteriin. Mikäli kiinteistö vaihtaa omistajaa, uudella omistajalla on mahdollisuus sanoa sopimus irti kuuden kuukauden kuluessa omistusoikeuden siirtymisestä.

Ympäristötuki koostuu kolmesta osasta:

- Hakkuuarvokorvaus: Vähäisen haitan ylittävä osa kohteen puuston hakkuuarvosta.
- Peruskorvaus: Kymmenen kertaa laskennallinen keskikantohinta alkavaa hehtaaria kohti.
- Muu korvaus sopimukseen tarvittavasta metsänarvioinnista, kohteen hoidon ja käytön suunnittelusta, ympäristönhoitotöistä sekä rajaamis- ja merkitsemistöistä.

Hakkuuarvo määritetään puuston arvona metsäkeskusalueen kolmen edellisen vuoden keskikantohintojen keskiarvon mukaan. Maa- ja metsätalousministeriö vahvistaa keskikantohinnat vuosittain.

Esimerkki tuen laskemisesta löytyy internetsivulta:
<http://www.metsavastaa.net/index.cfm?docID=6743>

Ympäristötukisopimuksia on solmittu lähes 13 000 hehtaarille vuosina 1997-2006. Vuonna 2005 solmittiin 614 sopimusta 3 000 hehtaarin alalle, ja niistä maksettiin korvauksia metsänomistajille 2,9 miljoonaa euroa. Metsänomistajat ovat käyttäneet mielellään hyödykseen ympäristötuen, sillä tuki korvaa taloudelliset menetykset ja sopimus on määräaikainen.

Lähteet:

<http://www.metsakeskus.fi/web/fin/palvelut/viranomaispalvelut/ymparistotuki/etusivu.htm>

<http://www.metsavastaa.net/index.cfm?docID=6740>

2.2 Korvaus luontotyypin suojelusta

Maanomistajalla on oikeus saada valtiolta täysi korvaus, jos luonnonsuojelulailla suojellun luontotyypin rajaamispäätös aiheuttaa hänelle merkityksellistä haittaa. Korvauksen perustana on niin sanottu käypä hinta eli kohteesta todennäköisesti saatava kauppahinta arviointihetkellä.

Korvausta maksetaan vain, kun merkityksellisen haitan kynnys ylittyy. Valtion korvausvelvollisuus edellyttää, että maanomistaja on hakenut alueelliselta ympäristökeskukselta lupaa poiketa luontotyypin suojelemisen päätöksestä ja että hakemus on hylätty.

Lähteet:

Metsätalouden perinnekulttuurin suojelu –hanke 16.8.2007
FIMOS 111929
Airi Matila

<http://www.ymparisto.fi/default.asp?contentid=34221&lan=fi>
<http://www.ymparisto.fi/default.asp?node=473&lan=fi>

2.3 Luonnonarvokauppa -kokeilu

Luonnonarvokauppa on kokeiluhanke, jota toteutetaan vuosina 2003-2007. Luonnonarvokaupassa metsänomistaja ylläpitää tai lisää luonnonarvoja metsässään ja saa siitä korvauksen valtiolta. Kohteet valitaan määriteltyjen valintaperusteiden mukaan ja ne ovat seuraavat:

Harvinaisia tai harvinaistuvia elinympäristöjä ovat:

- runsaslahopuustoinen kangasmetsä
- korpi
- tulvametsä tai metsäluhta lehto
- harjun tai reunamuodostuman paahderinne
- puustoinen perinnebiotooppi

Keskeisiä rakennepiirteitä ovat:

- lahoppuut
- järeät haavat
- jalot lehtipuut
- palanut ja hiiltynyt puuaines

Metsänomistaja tekee tarjouksen tai hintapyyynnön metsäkeskukselle, joka arvioi tarjottavan kohteen luonnonsuojelubiologisten valintaperusteiden pohjalta sekä neuvotelee sopimuksesta ja palkkion suuruudesta metsänomistajan kanssa.

Sopimus on määräaikainen ja tehdään 10-20 vuodeksi. Se tehdään joko metsäkeskuksen tai ympäristökeskuksen. Kun sopimuskausi päättyy, alueen käyttö jatkuu metsänomistajan haluamalla tavalla. Palkkion suuruus määräytyy kohteen puuston ja luonnonarvojen mukaan. Se maksetaan yhdellä kertaa sopimuskauden alussa ja se on verotonta tuloa. Palkkiota ei makseta kohteille, joiden säilyttämistä metsä- tai luonnonsuojelulaki edellyttää eikä kohteille, jotka saavat muuta valtion tukea.

Kohteista maksettavien palkkioiden keskihinta oli 138 euroa/ha/vuosi. Kokeiluun on osoitettu valtion varoja 400 000 euroa/vuosi. Vuoden 2007 lopussa päätetään kokeilun jatkosta. Metsänomistajat ovat ottaneet luonnonarvokauppa –menettelyn tyytyväisinä vastaan, menettely arvostaa metsänomistajan omaa aktiivisuutta ja arvoja.

Lähteet:

<http://www.metsakeskus.fi/web/fin/palvelut/metsaluonnonhoito/luonnonarvokauppa/etusivu.htm>
http://www.mmm.fi/metso/uudet_suojelun_keinot/luonnonarvokauppa/
<http://www.kase.fi/metsakeskukset/lounais/palvelut/luonnonarvokauppa/>